

Opetus- ja kulttuuriministeriö

Viite OKM/34/040/2013

LAUSUNTO AIKUISTEN MAAHANMUUTTAJIEN PERUSOPETUS-TYÖRYHMÄMUISTIOSTA

Opetus- ja kulttuuriministeriö pyytää lausuntoa aikuisten maahanmuuttajien perusopetusta ja siihen liittyen opiskelijoiden opiskelun aikaista toimeentuloa käsittelevästä työryhmämuistiosta. Työryhmässä on ollut mukana Kelasta etuusjohtaja Anne Neimala, joten lausunnossamme esiintuotavia asioita on ollut esillä myös työryhmän työskentelyn aikana.

Opiskelijan toimeentulo perusopintojen aikana

Yhtenä keinona opiskelijan perusopintojen aikaisen toimeentulon parantamiseksi muiston kehittämissä ehdotuksissa esitetään:

15 Muutetaan opintotukilakia siten, että opintotukea voi saada myös aikuislukioissa ja muissa oppilaitoksissa suoritettaviin päätoimisiin peruskouluopintoihin.

Kelan näkemyksen mukaan kyseinen ehdotus on ongelmallinen opintotuen toimeenpanon kannalta eikä se myöskään ole tarkoituksenmukainen opiskelijan toimeentulon näkökulmasta. Opintotuen myöntämistä ei tulisi laajentaa ehdotetulla tavalla.

Opintotuella tuetaan pääsääntöisesti perusopetuksen jälkeisiä opintoja ja tästä linjauksesta ei tulisi tehdä nykyistä enempää poikkeuksia. Kuten muistiossa todetaan tällä hetkellä kansanopistojen peruskoululinjan opiskelijat ovat opintotuen piirissä, mutta aikuislukion peruskouluopetuksessa opiskeleva ei voi saada opintotukea. Sen sijaan opintotukea voi saada ammatilliseen peruskoulutukseen ohjaavaan ja valmistavaan koulutukseen (esim. Ammattistartti ja ammattikymppi sekä maahanmuuttajien ammatilliseen peruskoulutukseen valmistava koulutus). Aikuislukioissa opintotukea voi saada lukio-opintoihinkin, vain jos ne suoritetaan ammatillisen perustutkinnon yhteydessä.

Ehdotuksessa opintotuki rajattaisiin päätoimisiin peruskouluopintoihin. Toisaalta muistiossa tuodaan esiin, miten erilaiset lähtökohdat opiskelijoilla on ja korostetaan opetuksen joustavaa järjestämistä eri kohderyhmille ja myös yksilölliset koulutustarpeet huomioiden. Aikuisten perusopetuksen järjestämistä ehdotetaan uudistettavaksi (opetussuunnitelman perusteet) muun muassa siten, että opetus käytännössä jakautuisi päätoimiseen, sivutoimiseen ja aineopiskeluun. Opintotuen myöntäminen on sidottu muun muassa opintojen päätoimisuuteen, tukeen oikeutavaan aikaan, opinnoissa edistymiseen sekä opintojen alkamis- ja

päättymisajankohtaan. Näiden edellytysten täytyminen tulisi siis määrittellä myös aikuisten perusopetuksen osalta ja ne tulisi huomioida opetussuunnitelmassa sekä ottaa huomioon opetetusta järjestettäessä. Pahimmillaan tämä voisi jopa rajoittaa aikuisten perusopetuksen joustavaa järjestämistä.

Mulstiossa todetaan, että opiskelun aikaisen toimeentulon turvaaminen on osa perustuslaissa julkiselle vallalle asetettua velvoitetta turvata kaikille varallisuuden estämättä yhtäläiset mahdollisuudet kykyjensä ja erityisten tarpeidensa mukaiseen opiskeluun. Opintotuki koostuu opintorahasta, asumislisästä ja lainatakauksesta. Opintotuen taso ilman lainaosuutta on alhainen muiden sosiaalietuuksien tasoon verrattuna etenkin muilla kuin korkeakouluopiskelijoilla. Lainaan liittyvät ongelmat muun muassa suhteessa toimeentulotukeen on todettu muiston sivulla 50. Perusopetukseen osallistuvan opiskelijan toimeentulon järjestäminen opintotuella heikentää Kelan näkemyksen mukaan opiskelijan mahdollisuutta yhdenvertaiseen asemaan opiskelussa varallisuudesta riippumatta, jos opiskelija joutuu käyttämään lainaa saadakseen perusopetuksen. Tällöin hänen mahdollisuutensa käyttää lainaa esimerkiksi ammatillisen perustutkinnon suorittamiseen heikkenee, koska lainamäärä kasvaisi kohtuuttoman suureksi. Käytännössä usein opiskelijat, jotka eivät halua nostaa lainaa, pyrkivät saamaan opintotuen lisäksi tuloja käymällä jonkin verran työssä opiskelun ohessa. Huomioon ottaen aikuisten perusopetukseen osallistuvien henkilöiden mahdolliset puutteet kielitaidossa, muu osaaminen ja henkilökohtainen tilanne heidän mahdollisuutensa saada työtä ja sitä kautta rahoittaa opiskeluaan ovat heikkomat kuin muilla opiskelijoilla.

Kelan näkemyksen mukaan muut käytettävissä olevat etuudet tarjoavat riittävän kattavan turvan eri tilanteissa olevien opiskelijan toimeentulolle perusopintojen ajalle erityisesti, mikäli työryhmän ehdotus pidentää kotoutumistuella tuettavien omaehtoisten opintojen enimmäistukiakiaa 48 kuukauteen voidaan toteuttaa. Opiskelijan toimeentulon kannalta mahdollisuus tukea opiskelua tarvittaessa toimeentulotuellakin on opintotukea parempi vaihtoehto.

Mikäli opintukea olisi ehdotuksen mukaisesti mahdollista saada aikuisten peruskouluopintojen suorittamiseen, tulisi ratkaista sen suhde opintojen tukemiseen kotouttamistuella ja työttömyysturvalla. Mikä olisi etuuksien ensisijaisuus toisiinsa nähden?

Anne Neimala
Etuusjohtaja

Regina Ollila
Etuuspäällikkö